

МІСЦЕ ЛЮДИНИ В ПОГЛЯДАХ АНТИЧНИХ ФІЛОСОФІВ

Юрков Д. А., Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна

Проблема людини, її життя, смерті, призначення та цінності, природи та сенсу існування і перспектив розвитку – здавна предмет зацікавленості людей, їх життєвих турбот та філософських роздумів. Ці питання завжди вічні і завжди вічно нові, кожного разу постають перед людиною, яка живе у конкретних історичних умовах, вирішує питання свого часу, інакше мислить, відчуває та розуміє світ.

У різні часи проблема місця людини у всесвіті була актуальною. У філософії Стародавнього Китаю, Стародавньої Індії, Стародавньої Греції панує космологізм у розумінні людини як форми прояву натуралізму. Людина сприймається як частка космосу. В Упанішадах здійснюються перші спроби з'ясувати особливості людини: тільки їй властиві прагнення та переконаність в можливості звільнитися від кайданів емпіричного буття, поринути у нірвану. З часом філософія стала підкреслювати включення людини у певні соціальні спільності. Розуміння людини як самостійного активного індивіда – здобуток значно пізніших часів.

Розвинене вчення про людину сягає коріннями в античну філософію, де є зародки практично всіх наступних напрямків філософсько-антропологічної думки. Саме тут виробляється той стиль філософствування і та проблематика, які визначили подальший розвиток любомудрості на європейському континенті.

Головною темою ранньої грецької філософії був пошук першооснови світобудови, його походження і структури. Для філософів цього періоду – переважно дослідників природи, астрономів, математиків (Геракліта, Фалеса, Анаксимена, Емпедокла та ін.) – філософія постає зі свого предмета як вчення про "перші засади і причини".

Вчення філософів Класичного періоду сприяли переорієнтації античної філософії від пізнання природи до осмислення внутрішнього світу людини. Яскравим виразом цього «повороту» були вчення Софістів, які наголошували на відносності традиційних звичаїв і норм моралі, та Сократа, який вважав головним – знання добра. Шлях до цього знання Сократ бачив у самопізнанні, в

осягненні сутності головних моральних цінностей, у турботі про свою безсмертну душу, а не про тіло, як твердили Софісти.

Продовження і розвиток ідей Сократа було втілено у вченнях його учнів та послідовників – Платона і Аристотеля. В галузі філософії Платон і Аристотель – не тільки творці доктрин ідеалізму. Платон розробляє питання діалектики, теорії пізнання, естетики, педагогіки. Аристотель створює основи логіки, розробляє проблеми теорії мистецтва, етики, політичної економії, психології.

Головну проблему філософія цього періоду вбачає в пізнанні людини, людської свідомості, поведінки, людських пізнавальних можливостей. Цей період є вершиною в розвитку грецької демократії, філософії, мистецтва.

В епоху еллінізму найбільш значущими поряд з платоніками і перипатетиками стали школи стоїків, епікурейців і скептиків. В цей період основне призначення філософії вбачають у практичній життєвій мудрості. Чільне значення набуває етика, орієнтована не на суспільне життя, а на внутрішній світ окремої людини. Теорії світобудови і логіка служать етичним цілям: вироблення правильного ставлення до дійсності для досягнення щастя.

Найбільш відомими діячами цього періоду були Сенека, Епіктет, Марк Аврелій, Лукрецій та ін. По-різному розуміючи шлях до щастя, вони пов'язували блаженство людини з безтурботним станом духу, що досягається шляхом позбавлення від хибних думок, страхів, внутрішніх пристрастей, що призводять до страждань.

Незважаючи на всю різноманітність поглядів, антична філософія є чимось єдиним, неповторним, оригінальним і надзвичайно повчальним. Філософські вчення цього періоду здійснили неоціненний внесок для вирішення завдання збагачення знань про природу людини, її соціальної, фізичної та духовної складових та посилили бажання бути Людиною.